

І. А. Федяй, магістрант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
(науковий керівник: Трохименко Л. М.,
канд. екон. наук, доцент)

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Необхідною умовою соціально-економічного розвитку суспільства є підвищення ефективності економіки одночасно з посиленням її соціальної спрямованості, тобто раціональне поєднання ефективного використання трудового потенціалу та робочого часу й застосування сучасних мотиваційних і стимулюючих механізмів високопродуктивної праці, з одного боку, і найповнішого врахування інтересів і потреб людини в усіх сферах її діяльності, у першу чергу в сфері праці, з іншого. Посилення участі держави у формуванні принципів і методів справедливої оцінки й оплати праці працівників підприємств, установ та організацій галузей економіки передбачено створеною державною системою сприяння підвищенню продуктивності в Україні. Одним з її основних інструментів є система нормування праці, яка повною мірою враховує зв'язок професійно-кваліфікаційного рівня з продуктивністю праці та заробітною платою. Нормування праці — це вид діяльності з управління виробництвом, завданням якого є визначення необхідних витрат і результатів праці, а також співвідношення між чисельністю працівників різних груп і кількістю одиниць обладнання.

Роботодавець, прагнучи максимального прибутку, зацікавлений у мінімальних витратах робочого часу одночасно із забезпеченням високої якості продукції (послуг) за оптимальної чисельності працівників. Працівники, реалізуючи здобутий професійно-кваліфікаційний рівень, також зацікавлені в ефективному використанні робочого часу, у нормальних напруженості, умовах праці та її оплаті. Без визначення науково обґрунтованих норм часу, норм виробітку, норм обслуговування та норм чисельності, що виходять з нормальних умов праці, роботодавцям неможливо забезпечити високий рівень організації та ефективності виробництва. Таким чином, для підприємств будь-якого організаційно-правового статусу, форми власності та підпорядкування нормування праці є елементом управління його економічним, технічним і соціальним розвитком, і, відповідно, стан і організація нор-

мування праці сприяють здійсненню поточного, перспективного й прогнозованого планування та прийняття техніко-економічних, організаційних і соціальних рішень. Використання на підприємстві науково обґрунтованих норм праці становить важливу умову забезпечення конкурентоспроможності його продукції (послуг), ефективності роботи. Нормування праці в ринковій економіці залишається важливою складовою механізму управління виробництвом і дієвим засобом визначення необхідних витрат праці на виконання робіт, надання послуг працівниками відповідного професійно-кваліфікаційного рівня та встановлення на цій основі норм праці, виявлення і використання резервів зростання суспільно необхідної продуктивності праці.

Характерною тенденцією розвитку методів оплати праці в розвинених країнах останнім часом стало скорочення застосування відрядних форм оплати й широка заміна їх почасовою формою. Однак застосування почасових систем оплати також базується на розвитку методологічної бази нормування праці.

У ринковій економіці, базованій на найманій праці, нормування праці розуміється як визначення обсягу робіт певної якості (змісту), який працівник має виконати за ціну своєї робочої сили відповідно до власної кваліфікації. За цих умов посилюється значення нормування праці як засобу оптимізації регламентації та стимулювання праці через повніше і якісніше використання трудових ресурсів, робочого часу, створення умов для високопродуктивної й ефективної праці кожного працівника.

За результатами опитувань підприємці в розвинених країнах (США, Велика Британія, Швеція, Італія, Японія) не лише не виступають проти нормування праці, а, навпаки, розширюють сферу його застосування як в матеріальному, так і нематеріальному виробництві. Так, наприклад, у США, за вибірковими даними, нормування праці застосовується на 100 % досліджених підприємств машинобудування, лісової та паперової промисловості, виробництві будівельних матеріалів, транспортної галузі, на 93 — текстильної, 88 — харчової промисловості, 85 — хімічної, 100 % — у страхуванні й охороні здоров'я [2].

Основними причинами, що обумовлюють актуальність нормування праці в ринкових умовах господарювання, є економічні. Визначальна з них — необхідність постійного зменшення витрат виробництва й підвищення на цих засадах прибутковості та конкурентоспроможності. Найважливішим із напрямів діяльності підприємства за цих умов є посилення контролю й обліку витрат живої праці, зменшення витрат на робочу силу. Враховуючи, що

вони мають стійку тенденцію до зростання, центральне місце в такій роботі надається питанням планування робочої сили та визначення навантаження персоналу на основі норм праці. При цьому застосовуються спеціальні нормативні документи, що містять опис усіх видів виконуваних робіт і відповідні витрати часу на їх виконання. Щодо методів нормування, то, на наш погляд, найближчим часом вони практично не зміняться, за винятком суттєвого зростання мікроелементного нормування, що пов'язано з підвищенням автоматизації праці. Як бачимо, нормуванню праці в країнах із розвинутою ринковою економікою надається важлива роль. Це ще раз підтверджує, що і в Україні необхідно продовжити роботи з удосконалення методологічного й організаційного рівнів нормування праці.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці» від 1 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 17.

О. В. Шапчук, магістрант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
(науковий керівник: Примаченко О. Л.,
канд. екон. наук, доцент)

ЗНАЧЕННЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ

Роздрібна торгівля є однією із форм господарсько-торговельної діяльності, яку здійснюють суб'єкти господарювання, і водночас, формою організації товарного ринку. Вона є невід'ємною складовою внутрішньої торгівлі. Сучасна роздрібна торгівля здійснюється в різноманітних формах, які змінюються й доповнюються під впливом розвитку науково-технічного прогресу, впровадження новітніх засобів обчислювальної техніки, інформаційних технологій і телекомунаційних мереж.

В усьому світі нараховуються мільйони роздрібних торговельних фірм різноматніших розмірів і форм. Оскільки різним споживачам подобаються різні форми торгівлі, можливе одночасне існування й успіх підприємств із різними рівнями послуг для споживачів.